

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

“בענין חיוב כתובה”

Rabbi Michael Rosensweig
כג' חשוון תשס"ז • November 4, 2007

(1 בראשית (כה:ו))

וְלִבְנֵי הַפִּילִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנַת נְיֻשְׁלָחָם מֵעַל יִצְחָק בְּנֹו פְּעֻדָּנוּ חֵי קִדְמָה אֶל אֶרְךָ קָדָם :

(2 רש"י (שם))

הפילגשים - חסר כתיב, שלא היתה אלא פלגש אחת, היא הגר היא קטורה. נשים בכתובה, פילגשים בלא כתובה, כדאמרינן בסנהדרין (כא א) בנשים ופילגשים דדוד:

נתן אברהם מתנות - פירושו רבותינו שם טומאה מסר להם. דבר אחר מה שניתן לו על אודות שרה ושאר מתנות שנתנו לו, הכל נתן להם שלא רצה ליהנות מהם:

(3 רמב"ן (שם))

וְלִבְנֵי הַפִּילִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם - על דרך הפשט, בעבור שנאמר לו (לעיל כא יב) כי ביצחק יקרא לך זרע, לא בזרע אחר, היו כל נשיו אצלו פילגשים, לא היו נחשבות לנשים, שאין זרעו ביוורשו, כי הגר שפחת שרה פילגשו היתה, אבל קטורה לאשה לקח לו. ואם היתה שפחה בביתו ולקחה לפילגש לא היה אומר "ויקח אשה ושמה קטורה", רק תקרא פילגש בכתוב מפני הטעם שפירשתי. ובדברי הימים (א א לב) כתוב ובני קטורה פילגש אברהם:

והנה אברהם לקח לו אשה מבנות כנען, ואם תאמר שהיתה מצרית או מארץ פלשתים, הנה לא שלח אל ארצו ואל מולדתו כאשר עשה בבנו, כי איננו שומר רק זרע יצחק, כי עליו נכרת הברית. ועוד, שלא אמר הכתוב "ויקח אשה קטורה בת פלוני החוי או הפלשתי והמצרי מארץ פלונית" כאשר אמר בנשי עשו (להלן כו לד) וזולתן, אבל הזכיר שמה בלבד כי היא כנענית וקצר ביחוסה, וכן יעשה במקומות רבים כשלא יקפיד בייחוס שלהן. ואולי תקרא פילגש בעבור היותה שפחה ממשפחת העבדים. ואם היתה שפחה בביתו ובה אליה לא יזכיר ייחוסה, כי אין דרך הכתוב להזכיר באמהות רק שמן כענין בזלפה ובלהה:

ורש"י כתב נשים בכתובה, פילגשים בלא כתובה כדאמר בנשים ופילגשים דדוד בסנהדרין (כא א). ואין הדבר כן, כי לא תקרא פילגש אלא כשהיא בלא קדושין, כי הכתובה מדברי סופרים, והגירסא בסנהדרין פילגש בלא כתובה וקדושין. אבל אפשר שגם בני נח כאשר ישאו להם נשים כמשפטן בבעילה היו נוהגים לכתוב להן מהר ומתן, ואשר רצונה שתהיה להם פילגש וישלח אותה כאשר ירצה ולא יהיו בניה בנוחלים את שלו, לא היה כותב לה כלום. ועל דעת רבותינו (ב"ר סא ד) שהיא הגר, הנה היא פילגש ודאי:

(4 גמרא – מסכת סנהדרין (כא.))

מאי נשים ומאי פלגשים? - אמר רב יהודה אמר רב: נשים, בכתובה ובקידושין, פלגשים - בלא כתובה ובלא קידושין.

(5 בראשית (לד:יב))

הַרְבֵּוּ עָלַי מְאֹד מִהֵר וּמִתָּן וְאֶתְנֶנָּה פְּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי וְתִנּוּ לִי אֶת הַנֶּעֱרָךְ לְאִשָּׁה :

(6 רש"י (שם))

מהר - כתובה:

(7 רמב"ן (שם))

(יב) מהר ומתן - מהר, כתובה, שהוא הדבר הנתן לבתולה, כדכתיב (שמות כב טז) כמהר הבתולות, והם סבלונות שהבחורים שולחים לבתולות כאשר ישאו אותן. ומתן, מגדנות או כסף וזהב לאביה ולאחיה. ובבראשית רבה (פ ז) אמרו מהר, פראנון. מתן, פרא פרנון, והם כתובה ונכסי מלוג בלשון ירושלמי, כלומר שיתן לה הוא משלו נכסים שיהיו שלה נכסי בית אביה, ויהיו אצלו נכסי מלוג:

וטעם הפיוס הזה כדי שיתנו אותה לו לאשה ברצון, כי הנערה לא היתה מתרצה אליו וצועקת ובוכה תמיד. וזה טעם וידבר על לב הנערה, ולכך אמר קח לי את הילדה הזאת לאשה, שכבר היא בביתו ובידו ולא יירא מאחיה כי הוא נשיא הארץ, ואיך יגזלוה ממנו להוציאה מביתו. והחשק הגדול לשכם כי היתה הנערה יפת תאר מאד, אבל לא סיפר הכתוב ביפיה כאשר עשה בשרה וברבקה וברחל, כי לא ירצה להזכיר יפיה בהיותו אליה למכשול עון, ובשבת הצדיקות דבר הכתוב ולא בזו. וכן לא הזכיר מה נעשה בה אחרי כן:

ועל דרך הפשט עמדה עם אחיה צרורה באלמנות חיות, כי היתה טמאה בעיניהם, כדכתיב אשר טמא את דינה אחותם. ורבותינו נחלקו בה (ב"ר פ יא). והקרוי דברי האומר נטלה שמעון וקברה בארץ כנען, והוא כמו שאמרנו, כי היתה עמו בביתו כאלמנה וירדה עמהם למצרים ושם מתה ונקברה בארץ. וקבורתה ידועה עד היום בקבלה והיא בעיר ארבל עם קבר ניתאי הארכלי. ויתכן כי העלה שמעון עצמותיה בחמלו עליה, או שהעלו אותם ישראל עם עצמות אחיה כל השבטים, כמו שהזכירו רבותינו (ב"ר ק יא):

(8 שמות (כב:טז))

אם מֵאֵן יִמְאֵן יִמְאֵן אֲבִיָּה לְתַתָּה לֹו פֶסֶף יִשְׁקֵל פְּמֵהָר הַתְּוֹלֵת: ס

(9 רש"י (שם))

(טז) כמהר הבתולות - שהוא קצוב חמשים כסף אצל התופס את הבתולה ושוכב עמה באונס שנאמר (דברים כב טז) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנער חמשים כסף:

(10 משנה – מסכת כתובות (נד:))

אף על פי שאמרו בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה, אם רצה להוסיף אפי' מאה מנה - יוסיף. נתארמלה או נתגרשה, בין מן הארוסין בין מן הנשואין - גובה את הכל; רבי אלעזר בן עזריה אומר: מן הנשואין - גובה את הכל, מן הארוסין - בתולה גובה מאתים, ואלמנה מנה, שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה. רבי יהודה אומר: אם רצה, כותב לבתולה שטר של מאתים והיא כותבת התקבלתי

ממך מנה, ולאמנה מנה והיא כותבת התקבלתי ממך חמשים זוו; רבי מאיר אומר: כל הפוחת לבתולה ממאתים, ולאמנה ממנה - הרי זו בעילת זנות.

(11) גמ' – מסכת כתובות (נו):

ר' מאיר אומר: כל הפוחת וכו'. כל הפוחת אפי' בתנאה, אלמא קסבר: תנאו בטל ואית לה, וכיון דאמר לה לית לך אלא מנה לא סמכא דעתה, והויא לה בעילתו בעילת זנות; והא שמעינן ליה לרבי מאיר דאמר: כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל, הא בדרכנן תנאו קיים! קסבר ר' מאיר: כתובה דאורייתא.

(12) רמב"ם – הל' אישות (פרק יב):

הלכה ו: התנה הבעל שלא יתחייב באחד מן הדברים שהוא חייב בהן או שהתנת האשה שלא יזכה הבעל באחד מן הדברים שהוא זוכה בהם התנאי קיים, חוץ משלשה דברים שאין התנאי מועיל בהן, וכל המתנה עליהן תנאו בטל ואלו הן עונתה ועיקר כתובתה וירושתה.

הלכה ח: התנה עמה לפחות מעיקר כתובה או שכתב לה מאתים או מאה עיקר כתובה וכתבה לו שנתקבלה מהן כך וכך והיא לא נתקבלה תנאו בטל שכל הפוחת לבתולה ממאתים ולאמנה ממנה הרי זו בעילת זנות.

הלכה ט: התנת עמו אחר שנשאה שלא יירשנה תנאה בטל ואע"פ שירושת הבעל מדברי סופרים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה, וכל תנאי שבירושה בטל אע"פ שהוא ממון שנ' (במדבר כ"ז) בה לחקת משפט, ובשאר הדברים תנאו קיים, כגון שהתנה עמה שאין לה שאר וכסות, על מנת שלא יאכל פירות נכסיה, וכל כיוצא בזה תנאו קיים. /השגת הראב"ד/ וכל תנאי שבירושה בטל אע"פ שהוא ממון שנא' לחוקת משפט. א"א חסרון דעת אני רואה בכאן ומה צורך לחקת משפט והיאך אדם יכול להתנות על דבר שלא בא לעולם ואין יאמר לאביו או לאחד ממורישיו דין ודברים אין לי בנכסים אחר מיתתכם ואין אדם מקנה מה שאין לו בו שום זכות.

הלכה י: כמה מזונות פוסקין לאשה, פוסקין לה לחם שתי סעודות בכל יום סעודה בינונית של כל אדם באותה העיר שאינו לא חולה ולא גררן, ומאותו מאכל של אנשי אותה העיר אם חטים חטים ואם שעורים שעורים וכן אורז או דוחן או משאר מינין שנהגו בהן, ופוסקין לה פרפרת לאכול בה הפת כגון קטנית או ירקות וכיוצא בהן, ושמן לאכילה ושמן להדלקת הנר ופירות ומעט יין לשותת אם היה מנהג המקום שישתו הנשים יין. ופוסקין לה שלש סעודות בשבת ובשר או דגים כמנהג המקום, ונותן לה בכל שבת ושבת מעה כסף לצרכיה כגון פרוטה לכבוס או למרחץ וכיוצא בהן.

(13) מסכת כתובות (קי):

נשא אשה בא"י וגרשה בקפוטקיא - נותן לה ממעות ארץ ישראל. נשא אשה בקפוטקיא וגרשה בארץ ישראל - נותן לה ממעות ארץ ישראל, רבן שמעון בן גמליאל אומר: נותן לה ממעות קפוטקיא. נשא אשה בקפוטקיא וגרשה בקפוטקיא - נותן לה ממעות קפוטקיא.

גמ'. הכל מעלין לאתווי מאי? לאתווי עבדים. ולמאן דתני עבדים בהדיא, לאתווי מאי? לאתווי מנוה היפה לנוה הרעה. ואין הכל מוציאין לאתווי מאי? לאתווי עבד שברח מחוצה לארץ לארץ, דאמרינן ליה: זבניה הכא וזיל, משום ישיבת ארץ ישראל. הכל מעלין לירושלים לאתווי מאי? לאתווי מנוה היפה לנוה הרעה. ואין הכל מוציאין לאתווי מאי? לאתווי אפי' מנוה הרעה לנוה היפה, ואידי דתנא רישא אין מוציאין, תנא סיפא נמי אין מוציאין. ת"ר: הוא אומר לעלות, והיא אומרת שלא לעלות - כופין אותה לעלות, ואם לאו - תצא בלא כתובה, היא אומרת לעלות, והוא אומר שלא לעלות - כופין אותה לעלות, ואם לאו - יוציא ויתן כתובה. היא אומרת לצאת, והוא אומר שלא לצאת - כופין אותה שלא לצאת, ואם לאו - תצא בלא כתובה; הוא אומר לצאת, והיא אומרת שלא לצאת - כופין אותה שלא לצאת, ואם לאו - יוציא ויתן כתובה.

נשא אשה כו'. הא גופא קשיא, קתני: נשא אשה בארץ ישראל וגרשה בקפוטקיא - נותן לה ממעות ארץ ישראל, אלמא בתר שיעבודא אזלינן; אימא סיפא: נשא אשה בקפוטקיא וגרשה בארץ ישראל - נותן לה ממעות ארץ ישראל, אלמא בתר גוביינא אזלינן! אמר רבה: מקולי כתובה שנו כאן, קסבר: כתובה דרבנן. רבן שמעון בן גמליאל אומר: נותן לה ממעות קפוטקיא. קסבר: כתובה דאורייתא.

(14) מסכת כתובות (י):

איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל משום רבי שמעון בן אלעזר: חכמים תקנו להם לבנות ישראל לבתולה מאתים, ולאמנה מנה, והם האמינוהו שאם אמר פתח פתוח מצאתי - נאמן. א"כ, מה הועילו חכמים בתקנתם? אמר רבא: חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה. תנא: הואיל וקנס חכמים הוא, לא תגבה אלא מן הזיבורית. קנסא - מאי קנסא? אלא אימא: הואיל ותקנת חכמים הוא, לא תגבה אלא מן הזיבורית. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כתובת אשה מן התורה. ומי אמר רבן שמעון בן גמליאל הכי? והתניא: (שמות כ"ב) כסף ישקול כמוהר הבתולות - שיהא זה כמוהר הבתולות ומוהר הבתולות כזה, מכאן סמכו חכמים לכתובת אשה מן התורה; רבן שמעון בן גמליאל אומר: כתובת אשה - אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים!

(15) תוס' (שם):

אמר רב נחמן אמר שמואל חכמים תיקנו כו' - משמע דכתובה דרבנן וכן בהאשה רבה (יבמות פט. ושם) גבי אין לה כתובה קאמר מאי טעמא תיקנו לה רבנן כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה כו' אלמא סתמא דהש"ס סבר דכתובה דרבנן וקשה דנהגו לכתוב בכתובה כסף זווי מאתן דחזו ליהי מדאורייתא ואור"ט דסמכינן ארשב"ג דמתני' דפרק בתרא (דף קי): דמייתי לה נמי בסמוך דאמר נותן לה ממעות קפוטקיא דקסבר כתובה דאורייתא וקי"ל כרשב"ג במשנתנו ועוד אור"י דלא קיימא לן כר"ג דאשכחנא רב אשי דהוא בתראה דפליג עליה כדמתרץ לקמן ברייתא (דף יב.). תני כל שלא מושמש אינו יכול לטעון טענת בתולים אלמא דחייש לשמא

משקר ולא אמרינן חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה וכן פי' רבינו יצחק בן רבינו מאיר דרב אשי פליג אדרב נחמן והא דאמרינן בהאשה רבה (יבמות פט. ושם) מ"ט תקינו רבנן כתובה ה"פ מ"ט תקינו רבנן כתובה היכא דתקינן כגון באלמנה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ה"נ תקינו שלא יהא לה כדי שתהא קלה בעיניו להוציאה.

(16) תוס' – מסכת סוטה (כז.)

איש איש לרבות אשת חרש וכו' - נראה דעיקר קרא לא איצטריך אלא לאוסרה לבעל ולבועל ע"י קינוי זה אבל משום לפוסלה מכתובה לא צריך קרא דהא אפילו רבן שמעון בן גמליאל דאמר בפרק בתרא דכתובות (דף קי:) כתובת אשה דאורייתא לאו ממש דאורייתא אלא אית ליה סמך מדאורייתא כדאמרינן התם בפ"ק (דף י.) מכאן סמכו חכמים לכתובת אשה מן התורה אלא תנא דנקט כתובה מילתא אגב אורחיה קמ"ל דעוברת על דת צריכה התראה להפסיד כתובתה.

(17) רמב"ם – כותרת להל' אישות

הלכות אישות. יש בכללן ארבע מצות, שתי מצות עשה, ושתי מצות לא תעשה. וזה הוא פרטן: (א) לישא אשה בכתובה וקידושין. (ב) שלא תבעל אשה בלא כתובה וקידושין. (ג) שלא ימנע שאר כסות ועונה. (ד) לפרות ולרבות ממנה. וביאור מצות אלו בפרקים אלו.

(18) רמב"ם – הל' אישות (י:ז-יא)

הלכה ז: וצריך לכתוב כתובה קודם כניסה לחופה ואחר כך יהיה מותר באשתו, והחתן נותן שכר הסופר, וכמה הוא כותב לה, אם היתה בתולה אין כותבין לה פחות ממאתים דינרים, ואם בעולה אין כותבין לה פחות ממאה דינרים, וזה הוא הנקרא עיקר כתובה, ואם רצה להוסיף לה אפילו ככר זהב מוסיף, ודין התוספת ודין העיקר אחד הוא לרוב הדברים, לפיכך כל מקום שנאמר בו כתובה סתם הוא העיקר והתוספת כאחד, וחכמים הם שתיקנו כתובה לאשה כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה.

הלכה ח: דינרים אלו לא תקנו אותם מן הכסף הטהור אלא ממטבע שהיה באותן הימים שבעה חלקים נחשת וחלק אחד כסף עד שיהיה בסלע חצי זוז כסף, ונמצאו מאתים דינרים של בתולה חמשה ועשרים דינר של כסף ומאה של בעולה שנים עשר דינר ומחצה, ומשקל כל דינר שש ותשעים שעורות כמו שביארנו בתחלת עירובין, והדינר הוא הנקרא זוז בכל מקום בין שהיה מן הכסף הטהור בין שהיה ממטבע אותן הימים.

הלכה ט: אין פוחתין לכתובה ממאתים ולבעולה ממאה, וכל הפוחת בעילתו בעילת זנות, אחד הכותב את הכתובה בשטר ואחד שהעידו עליו עדים וקנו ממנו שהוא חייב לה מאה או מאתים הרי זה מותר, וכן אם נתן לה מטלטלין כנגד כתובתה הרי זה מותר לבעול עד שיהיה לו פנאי לכתוב.

הלכה י: הכונס את האשה ולא כתב לה כתובה, או שכתב ואבד שטר הכתובה, או שמחלה כתובתה לבעלה, או שמכרה לו כתובתה, חוזר וכותב לה עיקר כתובה אם רצה לקיימה, לפי שאסור לו לאדם לשהות עם אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה. אבל המוכרת כתובתה לאחרים בטובת הנאה אינו צריך לכתוב לה כתובה אחרת, שלא תקנו כתובה אלא כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה, ואם הוציא זה משלם כתובתה ללווקח כדרך שהיה משלם לה אם לא מכרה.

הלכה יא: המארס את האשה וכתב לה כתובה ולא נכנסה לחופה עדיין ארוסה היא ואינה נשואה שאין הכתובה עושה נישואין, ואם מת או גרשה גובה עיקר כתובתה מבני חורין ואינה גובה תוספת כלל הואיל ולא נכנסה, אבל אם ארס ולא כתב לה כתובה ומת או גרשה והיא ארוסה אין לה כלום ואפילו העיקר שלא תיקנו לה עיקר כתובה עד שתנשא או עד שיכתוב, והמארס את בתו וכתב לה כתובה ומת או גרשה כשהיא נערה כתובתה לאביה כמו שביארנו.

(19) שם (יא:ד)

חכמים הם שתיקנו עיקר כתובה לאשה והם התקינו ואמרו שכל הטוען טענת בתולים והאשה מכחשת אותו נאמן, ועליה להביא ראיה לא על האיש, שחזקה היא שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה והופך שמחתו אבל.

(20) שם (טז:ג,ו)

הלכה ג: כבר הודענו שחכמים תקנו כתובה לאשה, ודין התוספת כדין העיקר, ולא תקנוה לגבותה כל זמן שתרצה אלא הרי היא כחוב שיש לו זמן ואין הכתובה נגבית אלא לאחר מיתת הבעל או אם גירשה. וכן התקינו שאם היה לבעל שדות טובות ורעות ובינוניות ובאה האשה לגבות כתובתה ממנו שלא תגבה אלא מן הרעה שבכנסיו והיא הנקראת זיבורית.

הלכה ו: וכן מקולי כתובה שתטול האשה כתובתה מן הפחות שבמטבעות, כיצד נשא אשה במקום וגירשה במקום אחר, אם היו מעות מקום הנישואין טובות ממעות מקום הגירושין נותן לה ממעות מקום הגירושין, ואם היו מעות מקום הגירושין טובות ממעות מקום הנישואין נותן לה ממעות מקום הנישואין. בד"א בשהיה בכתובתה מעות סתם, אבל אם פירש בה מטבע ידוע בין בעיקר בין בתוספת הרי היא כדין המלוה את חבירו מטבע ידוע שנותן לו כמה שהלוהו כמו שיתבאר בהלכות הלואה. /השגת הראב"ד/ וכן מקולי כתובה שתטול האשה מן הפחות שבמטבעות. א"א והוא שכתב לה ממטבע היוצא אבל אם כתב לה מאתים דינרים סתם הדבר ידוע שהוא אחד משמנה בכסף צורי.

(21) רמב"ם – הל' נערה בתולה (א:ג)

המפותה שלא רצת להנשא למפתה, או שלא רצה אביה ליתנה לו, או שלא רצה הוא לכנוס, הרי זה נותן קנסה והולך ואין כופין אותו לכנוס, ואם רצו וכנסה אינו משלם קנס אלא כותב לה כתובה כשאר הבתולות. אבל האנוסה שלא רצת היא או אביה להנשא לאונס הרשות בידם ונותן קנס, רצת היא ואביה ולא רצה הוא כופין אותו וכונס ונותן קנס שני (דברים כ"ב כ"ט) ולו תהיה לאשה

הרי זו מצות עשה, אפילו היא חגרת או סומה או מצורעת כופין אותו לכנוס ואינו מוציא לרצונו לעולם שני' (דברים כ"ב כ"ט) לא יוכל שלחה כל ימיו הרי זו מצות לא תעשה.

22) רמב"ם – הלי' יבום וחליצה (ד: לג)

טופס הכתובה: ביום פלוני וכו' איך פלוני בן פלוני אמר לפלונית בת פלוני בתולתא כלתא הוי לי לאנתו כדת משה וישראל ואנא במימרא דשמיא אפלה ואוקיר ואסובר ואיזון ואפרנס ואכסי יתיכי כהלכת גוברין יהודאין דמוקרין ומסוברין וזנין ומפרנסין ומכסין ית נשיהון בקושטא ויהיבנא ליכי מוהר בתוליכי כסף זוזי מאתן דאינון מזוזי כספא עשרין וחמשה דחזו ליכי ומזונייכי וכסותייכי וסיפוקייכי ומיעל עליכי כאורח כל ארעא וצביאת פלונית דא והות ליה לאנתו לפלוני דנא ורצה והוסיף לה תוספת על עיקר כתובתה עד משלם כך וכך ודא נדוניא דהנעלת ליה כך וכך הכל נתקבל חתן זה ובא לידו ונעשה ברשותו וזקף הכל על עצמו במלוה ורשו וכך אמר לנא פלוני חתנא דנא אחריות כתובה דא כולה עיקר ונדוניא ותוספת עם שאר תנאי כתובה קבלית עלי ועל ירתי בתראי ועל כל שפר ארג נכסין וקנינין דאית לי תחות כל שמיא דקנאי ודעתיד אנא למקני ממקרקעי וממטלטלי אגב מקרקעי כולהון יהון אחראין וערבאין לכתובה דא כולה עיקר ונדוניא ותוספת לאתפרעא מנהון בחיי ובתר מותי ואפילו מגלימא דעל כתפאי וקנינין מפלוני דא מכל מאי דכתיב ומפרש לעיל קנין שלם דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי אלא כחזוק וכחומר כל שטרי כתובות הנהוגות בישראל וכהגון וכתיקון רבותינו ז"ל וחתמנו על שטר כתובה זו בזמן הנזכר לעיל והכל בריר ושריר וקיים.

23) רמב"ם – הלי' מלכים (ד: ד)

וכן לוקח מכל גבול ישראל נשים ופגשים, נשים בכתובה וקדושין, ופגשים בלא כתובה ובלא קידושין אלא ביחוד בלבד קונה אותה ומותרת לו, אבל ההדיט אסור בפילגש אלא באמה העבריה בלבד אחר ייעוד, ויש לו [רשות] לעשות הפילגשים שלוקח לארמונו טבחות ואופות ורקחות, שנאמר ואת בנותיכם יקח לרקחות ולטבחות ולאופות.

24) ספר המצוות ל"ת שנה'

והמצוה השנה' היא שהזהירנו שלא לבא על אשה בלא כתובה ובלא קדושין והוא אמרו ית' (שם) לא תהי' קדשה מבנות ישראל. וכבר נכפלה האזהרה בזה הענין בלשון אחר והוא אמרו (קדושים יט כט) אל תחלל את בתך להזנותה. ולשון ספרא אל תחלל את בתך זה המוסר בתו פנויה שלא לשום אישות וכן המוסרת עצמה שלא לשם אישות. ושמע ממני למה כפל לאו זה בזה הלשון ואי זה ענין הוסיף בו. וזה שכבר קדם מדיניו יתעלה שהבועל בתולה בין שיהיה מפתה או אונס אינו חייב שום עונש מן העונשים אלא קנס ממון לבד ושישא אותה כמו שהתבאר בכתוב (משפטי' כב כי תצא כב), והיה עולה במחשבתנו כי אחר שזה הדבר אין בו זולת קנס ממון שיהיה דינו הולך כדין דבר שבממון וכמו שיש רשות לאדם לתת לחברו מממונו מה שירצה או יפטררהו במה שיש לו אצלו שיהיה כמו כן מותר לו שיקח בתו הנערה ויתנה לאיש שיבעל אותה ויפטררהו מזה אחר שזה זכות מזכיותיו, כלומר החמשים כסף שהם לאבי הנערה, או גם כן יתנה לו על תנאי שיקח ממנו כך וכך דינרים, והזהיר מזה ואמר לו אל תחלל את בתך להזנותה. לפי שזה שדנתי בו לענשו ממון לבד אמנם הוא כשיקרה שיפתה איש או יאנוס אבל שיהיה הענין ברצון שניהם יחד ובהסכמה אין דרך לזה. והראה בזה הטעם ואמר (קדושים שם, עי' ש"ה עמ' קיד - טו) ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה. לפי שהפתוי והאונס לא יקרה אלא מעט אבל כשיהיה הענין בבחירה והסכמה ירבה זה ויתפשט בארץ. וזה טעם יפה מאוד ומשובח בזה הפסוק והוא נאות לכל מה שזכרוהו החכמים ולמה שהסכימו עליו הדינים התוריים. וזה הלאו כלומר לאו דפנויה לוקין עליו. וכבר התבאר משפטי מצוה זו בכתובות וקדושין:

25) השגת הרמב"ן (שם)

כתב הרב והמצוה שלש מאות וחמשים וחמש שנמענו מלבעול בלא כתובה וקדושין והוא אמרו ית' לא תהיה קדשה מבנות ישראל ושאר דברי הרב. והנה זה הלאו על כל פנים לאו שבמנין הוא. וכבר הטיב הרב בפשטו באל תחלל את בתך להזנותה, אבל דבר בכתובה וקדושין אינו אמת. שהכתובה אינה מן התורה כלל והקדושין מצוה וקניין באשה. אבל אנחנו התנינו (ש"ה קיו - כ. ובפיה"ת) בענין הלאו הזה שתהיה המניעה בביאה אסורה שאין קדושין תוספין בהן. שכבר נתבאר בדבריהם שאין זונה בכל מקום בתורה ככהן ואתנן אלא באסורי הביאה שאין בהם קדושין. וכן הזכירו בכל לשון זנות שבא בתורה. אם כן אל תחלל את בתך להזנותה יזהיר מזה לפי שהאב זכאי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה [מתני' כתובו' מו ב] ולמכרה לשפחה וזוכה גם בקנס האונס והמפתה אבל אסר עליו למכרה למי שאין קדושין שלו תופסין בה. וכן גם לאו הקדשה כך הוא. ואם היה הלאו לנקבה הנבעלת ולזכר הבועל היה אומר ולא יהיה בכם קדשה וקדש כענין לא ולכן דקדקו בספרי כפי משמעות הברייתא שהזכרנו בעיקר החמישי (עמ' קיח - כ. ופ' כי תצא) שהלאו הוא על אחרים שימנעו אותם על אבי הנערה בלאו דאל תחלל את בתך ועל בית דין בלאו דלא תזנה הארץ והם עצמם נכללים בו. ובעל התרגום באמרו בנות ישראל ובני ישראל יחד בזה שלא נתיחד עם העבדים שהיא גם כן ביאה שאין קדושין תופסין בה ואילו אמר לא יהיה קדש וקדשה היו העבדים נכנסין בו שהם חייבין במצות וולתי המקומות שפורט בהן כמו שאמר (פ' תצא כד, סנה' פו א) בגונב נפש מאחיו מבני ישראל. וזהו הענין המדוקדק בדיני התורה: